

دخل و خرج جورِ دولت

پژوهش‌های آماری «فرهیختگان» نشان می‌دهد کف درآمد قابل تحقق دولت از سقف مخارج کشور تا پایان سال ۹۷ بیشتر است، دولت در سال اخیر توانسته ۲۵ هزار میلیارد تومان بودجه عمرانی را محقق کند

بخش منابع بودجه

درآمد نفتی بودجه؛ ۳ درصد بیشتر از برآوردها

بررسی «فرهیختگان» نشان می‌دهد طی هفت‌ماه اخیر ایران ۵۱۵ میلیون و ۴۲۱ هزار بشکه نفت خام و میعانات گازی صادر کرده است که اگر قیمت هر بشکه به‌طور میانگین برای همه هفت‌ماه ۶۱ دلار لحاظ شود، درآمد نفتی کشور طی این مدت به ۳۱/۵ میلیارد دلار می‌رسد. همچنین با توجه به اینکه هشت کشور چین، هند، کره جنوبی، تایوان، ژاپن، یونان، ایتالیا و ترکیه در خرید نفت از ایران معاف از تحریم‌های آمریکا هستند، بر این اساس پیش‌بینی کارشناسان نفت این است که صادرات نفت خام و میعانات گازی ایران در ماه‌های آینده نیز روزانه بین یک‌میلیون و ۵۰۰ هزار تا یک‌میلیون و ۶۰۰ هزار بشکه در نوسان خواهد بود. حال اگر این میزان محقق شود، طی پنج‌ماه پایانی سال ۹۷ نیز در مجموع با صادرات ۲۴۰ میلیون بشکه نفت خام و میعانات گازی با احتساب هر بشکه ۶۳ دلار (میانگین) درآمد صادرات نفت ایران به ۱۵ میلیارد و ۱۲۰ میلیون دلار خواهد رسید. بر این اساس پیش‌بینی می‌شود درآمد نفتی ایران در سال جاری در مجموع به ۴۶ میلیارد و ۵۶۱ میلیون دلار برسد. حال با در نظر گرفتن نرخ تسعیر ارز به ریال به‌طور متوسط ۴۲۰۰ تومان، درآمد ریالی دولت از صادرات ۴۶ میلیارد و ۵۶۱ میلیون دلاری نفت خام و میعانات گازی در سال جاری به ۱۹۵ هزار و ۵۵۶ میلیارد تومان می‌رسد که اگر ۵۳ درصد از آن (سه‌م بودجه دولت از عایدات صادرات نفت) به بودجه اختصاص یابد، منابع حاصل از فروش نفت و فرآورده‌های نفتی برای بودجه ۱۰۳ هزار و ۶۴۴ میلیارد تومان می‌رسد که ۲۶۰۰ میلیارد تومان بیش از رقم پیش‌بینی شده برای بودجه سال ۹۷ است.

افزایش ۱۷ درصدی درآمد مالیاتی

بررسی جزئیات منابع بودجه عمومی دولت نشان می‌دهد میزان درآمد مالیاتی در سال ۹۷ حدود ۱۲۸ هزار میلیارد تومان برآورد شده است که نسبت به درآمد مالیاتی سال ۹۶ حدود ۱۲۷ هزار میلیارد تومان افزایش نشان می‌دهد. درمورد تحقق‌پذیری پیش‌بینی بودجه سال جاری، این نکته دارای اهمیت است که براساس آخرین آمار منتشرشده از وضعیت عمومی بودجه دولت، درآمد مالیاتی کشور در پنج‌ماهه سال ۹۷ نزدیک به ۴۳ هزار میلیارد تومان است که نسبت به درآمد ۳۶/۷ هزار میلیارد تومانی پنج‌ماهه سال ۹۶ حدود ۱۷ درصد رشد نشان می‌دهد. در این مورد اگرچه با اجرای تحریم‌های جدید بخشی از منابع مالیاتی کشور که عمدتاً وابسته به بخش واردات هستند، کاهش خواهد یافت، اما بررسی آماری نشان می‌دهد طی سال‌های ۸۹، ۹۰ و ۹۱ نفتنها درآمد مالیاتی کشور کم نشده است، بلکه با گسترش پایه‌های مالیاتی و مقابله با فرار مالیاتی، درآمد مالیاتی کشور افزایش هم نشان می‌دهد، به‌طوری که میزان درآمد مالیاتی کشور طی سال‌های تحریم، از ۲۸ هزار میلیارد تومان در سال ۸۹ به حدود ۳۶ هزار میلیارد تومان در سال ۹۰، به ۳۹/۵ هزار میلیارد تومان در سال ۹۱، به ۴۹/۴ هزار میلیارد تومان در سال ۹۲ و به ۷۰ هزار میلیارد تومان در سال ۹۳ رسیده است. همچنین این میزان در سال ۹۴ به ۷۹ هزار میلیارد تومان، در سال ۹۵ به ۱۰۲ هزار میلیارد تومان و در سال ۹۶ به ۱۱۶ هزار میلیارد تومان رسیده است.

بر این اساس به تناسب کاهش درآمدهای مالیاتی ناشی از بخش‌های تحت تحریم و همچنین اعطای معافیت‌هایی به بخش‌های تولیدی و صنعتی، می‌توان با گسترش پایه‌های مالیاتی و مقابله با فرار مالیاتی، منابع عمومی بودجه دولت را از آسیب‌پذیری نجات داد. این مورد یعنی گسترش پایه‌های

مالیاتی و مقابله با فرار مالیاتی از آنجایی دارای اهمیت است که برخلاف کشورهای پیشرو که سهم مالیات از تولید ناخالص داخلی (GDP) به ۴۰ تا ۴۶ درصد می‌رسد، این میزان در ایران کمتر از هشت درصد است. در یک جمع‌بندی می‌توان گفت به تناسب کاهش درآمد مالیاتی در بخش‌های تحت تحریم، اگر دولت اقدام به گسترش پایه‌های مالیاتی کند و همزمان جلوی فرار مالیاتی را بگیرد، می‌توان گفت رقم درآمد مالیاتی ۱۲۸ هزار میلیارد تومانی پیش‌بینی بودجه سال ۹۷ قابل تحقق خواهد بود. در این زمینه بیش از دو دهه است که طرح جامع مالیاتی در کشور طراحی و در سال‌های اخیر به بهره‌برداری رسیده است که براساس برخی پیش‌بینی‌های کارشناسی، اجرای کامل آن می‌تواند بدون آسیب به بخش‌های تولیدی، درآمدهای مالیاتی کشور را حتی به ۲۰۰ هزار میلیارد تومان برساند.

بخش مصارف بودجه

تحقق ۹۵ درصدی بودجه عمرانی؛ یک خبر خوب کاهش عایدات صادرات نفت خام، فرآورده‌های آن و کاهش عایدات گمرکی به‌دلیل کاهش واردات و تغییر ترکیب آن به‌واسطه فشارهای تحریم از آنجا که موجب کاهش درآمدهای عمومی دولت می‌شود، بیشترین فشار را از مسیر بودجه و

بخش مالی به دولت وارد می‌کند که در این راستا برنامه‌ریزی برای اولویت‌دهی بخش‌های هزینه‌ای بسیار بااهمیت است. بر این اساس آنچه دارای اهمیت است اینکه دولت ابتدا باید اولویت تخصیص بودجه را به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیری همچون حقوق و دستمزد، یارانه‌ها و نظایر آن اختصاص دهد که مستقیماً معیشت جامعه را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد. حوادث غیرمترقبه بخش دیگری از هزینه‌های عمومی است که بیش از بودجه عمرانی باید در اولویت دولت قرار گیرد. درمورد بودجه عمرانی نیز براساس آنچه در ادامه بحث خواهد شد، تکمیل پروژه‌های عمرانی در قالب مشارکت دولت با بخش خصوصی (PPP) یکی از مسائلی است که طی چند سال اخیر در حال اجراست و لازم است دولت با حمایت‌های مستقیم و غیرمستقیم، روند اجرای این طرح‌ها را تسریع بخشد.

بررسی آماری از روند اختصاص بودجه هزینه‌های جاری و عمرانی در سال ۹۷ نشان می‌دهد طی پنج‌ماهه سال جاری (آخرین آمار منتشرشده از سوی بانک مرکزی) بودجه جاری دولت و پرداخت‌های عمرانی رشد نسبتاً چشمگیری داشته‌اند و این موضوع می‌تواند از نقاط قوت عملکرد دولت در سال جاری باشد. بر این اساس بررسی آماری نشان می‌دهد از ۱۲۴ هزار و ۸۵۰ میلیارد تومانی بودجه جاری در پنج‌ماهه سال جاری ۹۰ درصد آن (۱۱۲ هزار میلیارد تومان) تا پایان مرداد

در سال جاری طی دو مرحله تحریم‌های ظالمانه آمریکا علیه ملت ایران در بخش‌های تعهدات بیمه‌ای، مبادلات مالی، فعالیت‌های بندرگاهی، کشتیرانی، مبادلات نفتی، بخش مالی، خرید و فروش قطعات خودروسازی و هواپیمایی و... اعمال شده است که این وضعیت به‌واسطه کاهش درآمدهای نفتی، درآمدهای گمرکی و تأثیر منفی بر بخش‌های تولیدی اثرپذیر از تحریم، می‌تواند از مسیر بودجه فشار قابل توجهی بر دولت وارد کند. بر این اساس اصلاح مدل و ترکیب شیوه تأمین مالی و اصلاح ساختار هزینه‌ای و سرمایه‌گذاری دولت یک امر اجتناب‌ناپذیر است. بررسی «فرهیختگان» از دو بخش درآمدها (منابع) و هزینه‌های (مصارف) بودجه در سال جاری نشان می‌دهد به‌رغم کاهش صادرات نفتی ایران و اثرپذیری تحریم بر درآمدهای مالیاتی بخش‌های تولید و واردات کالا، ارقام پیش‌بینی شده بودجه در سال جاری محقق خواهد شد. در این زمینه بررسی آماری نشان می‌دهد صادرات نفت ایران تا پایان سال به بیش از ۴۶ میلیارد دلار خواهد رسید که با تغییر نرخ تسعیر ارز (ارز محاسباتی) در سال جاری به ۴۲۰۰ تومان، ۱۰۱ هزار میلیارد تومان سهم بودجه عمومی از نفت محقق خواهد شد. در زمینه درآمد مالیاتی نیز براساس آخرین آمارها در پنج‌ماهه سال جاری، درآمد مالیاتی کشور نسبت به مدت مشابه سال ۹۶ حدود ۱۷ درصد رشد داشته است که با گسترش پایه‌های مالیاتی و مقابله با فرار مالیاتی از طریق اجرای طرح جامع مالیاتی، رقم پیش‌بینی بودجه محقق خواهد شد. همچنین با وقوع تکانه‌های ارزی در سال ۹۷، رقابت‌مندی و صادرات محصولات کشاورزی، معدنی، خدمات، گردشگری و صنایع غیروابسته به واردات نیز افزایش خواهد یافت و از این طریق کسری درآمد مالیاتی قابل جبران است. در بخش هزینه‌ای یا پرداخت‌ها نیز بررسی آماری نشان می‌دهد دولت در پنج‌ماهه سال جاری ۹۰ درصد بودجه جاری و ۹۵ درصد بودجه عمرانی پیش‌بینی شده برای پنج‌ماهه را پرداخت کرده است که پرداختی عمرانی رشد چشمگیری داشته و در مقایسه با تحقق ۱۶ تا ۲۱ درصدی سال‌های ۹۵ و ۹۶ عملکرد دولت قابل تقدیر است. در بخش هزینه‌ها از آنجا که پرداخت هزینه‌های جاری در اولویت است، دولت باید ضمن کاهش هزینه‌های جاری، بخش عمرانی را نیز در مشارکت با بخش خصوصی به سرانجام برساند. در یک جمع‌بندی می‌توان گفت رویکرد جایگزینی مالیات به‌جای نفت (با گسترش پایه‌های مالیاتی و جلوگیری از فرار مالیاتی) و رویکرد مشارکت به جای کارفرمایی در اجرای طرح‌های صنعتی و عمرانی، باید دو محور اصلی تحول در سیاست مالی دولت در شرایط فعلی باشد.

محقق شده که این میزان بالاترین میزان تحقق‌پذیری بودجه جاری در سال‌های اخیر است، به‌طوری که در مدت مشابه سال ۹۶ تحقق بودجه جاری حدود ۸۳ درصد و در سال ۹۵ این میزان ۸۶ درصد بوده است. همچنین بررسی آماری نشان می‌دهد سال ۹۷ بهترین سال برای تحقق بودجه عمرانی بوده، به‌طوری که طی پنج‌ماهه سال جاری حدود ۹۵ درصد بودجه عمرانی (تحقق نزدیک به ۲۵ هزار میلیارد تومان از ۲۶ هزار و ۳۳۰ میلیارد تومان پیش‌بینی شده) محقق شده است که این میزان در مدت مشابه سال‌های ۹۵ و ۹۶ به ترتیب ۲۱ درصد (پنج هزار و ۱۹۰ میلیارد تومان) و ۱۶ درصد (چهار هزار و ۷۶۰ میلیارد تومان) بوده است. بر این اساس آنچه بررسی‌های آماری نشان می‌دهد عملکرد دولت در بخش بودجه به‌ویژه در بخش پرداخت‌های عمرانی یک نقطه قوت برای دولت و خبر خوب برای بخش‌های پیمانکاری پروژه‌های عمرانی است.

اصلاح ساختار هزینه‌ای و درآمدی دولت؛ چرا و چگونه؟ براساس آنچه گفته شد در بخش دریافت‌ها یا منابع بودجه، بررسی آماری نشان می‌دهد درآمد نفتی و مالیاتی که دو پایه و منبع اصلی بودجه عمومی هستند، در سال ۹۷ به‌رغم تحریم‌ها از میزان پیش‌بینی شده بودجه نه‌تنها کمتر نخواهند شد، بلکه تحقق‌پذیری این دو کاملاً امکان‌پذیر است، به‌طوری که درآمد

نفتی کشور در هفت‌ماهه سال جاری بیش از ۳۱ میلیارد دلار است که این میزان با معافیت‌های تحریمی که به هشت کشور اعطا شده، تا پایان سال به ۴۶ میلیارد دلار قابل تحقق است. اگرچه درآمد نفتی کشور نسبت به ۵۲ میلیارد دلار سال ۹۶ حدود هشت میلیارد دلار کمتر شده، با این حال از آنجا که نرخ تسعیر ارز (ارز محاسباتی) در سال جاری به ۴۲۰۰ تومان رسیده است، درآمد پیش‌بینی شده در بودجه به‌واسطه افزایش نرخ ارز قابل تحقق است. در زمینه درآمدهای مالیاتی نیز بررسی آخرین آمارها (مربوط به پنج‌ماهه سال ۹۷) حاکی از رشد ۱۷ درصدی درآمدهای مالیاتی کشور دارد که گسترش پایه‌های مالیاتی و جلوگیری از فرار مالیاتی به‌همراه اعطای معافیت‌هایی برای بخش تولید، رقم پیش‌بینی شده بودجه برای سال جاری را محقق خواهد کرد و کاهش درآمد مالیاتی بخش‌های اثرپذیر از تحریم به این واسطه جبران خواهد شد. همچنین در زمینه مالیات اگرچه درآمد مالیاتی بخش‌های اثرپذیر از واردات به‌طور قابل توجهی کاهش می‌یابد، اما نباید از نظر دور داشت که در شرایط تحریم با وقوع تکانه‌های ارزی (که در سال ۹۷ نیز اتفاق افتاد)، رقابت‌مندی و صادرات محصولات کشاورزی، معدنی، خدمات، گردشگری و صنایع غیروابسته به واردات نیز افزایش می‌یابد و از این طریق درآمد مالیاتی افزایش خواهد یافت.

در بخش پرداخت‌ها یا مصارف بودجه نیز بررسی آماری نشان می‌دهد دولت در پنج‌ماهه سال جاری (آخرین آمار منتشرشده) موفقیت قابل تقدیری در تخصیص بودجه عمرانی داشته است، به‌طوری که از بودجه ۲۶ هزار و ۳۳۰ میلیارد تومانی پیش‌بینی شده برای پنج‌ماهه سال جاری، دولت ۹۵ درصد آن را پرداخت کرده که این میزان در مدت مشابه سال‌های قبل بین ۱۶ تا ۲۱ درصد بوده است. بر این اساس از آنجا که در بخش منابع، پیش‌بینی بودجه از دو بخش اصلی منابع یعنی درآمد مالیاتی و درآمد نفتی قابل تحقق است، از این منظر در بخش مصارف هم با توجه به عملکرد دولت در پنج‌ماهه اخیر می‌توان گفت ارقام پیش‌بینی شده در این بخش نیز برای دو بخش اصلی یعنی هزینه‌های جاری و پرداخت‌های عمرانی قابل تحقق خواهد بود؛ اما از آنجا که مدت زمان برقراری تحریم‌های ظالمانه آمریکا معلوم نیست، الزامی است دولت علاوه بر اینکه اولویت تخصیص بودجه را به هزینه‌های جاری اجتناب‌ناپذیر همچون حقوق و دستمزد، یارانه‌ها و نظایر آن می‌دهد، به همان اندازه نیز در کاهش هزینه‌های جاری که در سال‌های اخیر به‌طور چشمگیری رشد داشته‌اند، تلاش کند. در زمینه پرداخت‌های عمرانی نیز براساس آخرین برآوردها بیش از ۷۱ هزار پروژه عمرانی طی سه دهه انباشته شده است که با تسریع در رویکرد جدید دولت یعنی واگذاری پروژه‌های نیمه‌تمام در قالب مشارکت دولت با بخش خصوصی (PPP) می‌توان از هزینه‌های عمرانی دولت کاسته و به همان اندازه با کمک بخش خصوصی پروژه‌های نیمه‌تمام را به اتمام رساند.

فروش اوراق مشارکت برای اجرای طرح‌های عمرانی، واگذاری سهام به شیوه تهاثر به پیمانکاران طلبکار از دولت، تهاثر بدهی پیمانکاران با طلب آنها از دولت و واگذاری برخی اقلام همچون قیر به پیمانکاران ازجمله مواردی است که دولت هم می‌تواند همه پروژه‌های عمرانی را در دوره تحریم به اتمام برساند و هم از هزینه‌های این بخش به نفع هزینه‌های جاری و برخی هزینه‌های پیش‌بینی نشده همچون حوادث غیرمترقبه استفاده کرد. به‌طور خلاصه می‌توان گفت رویکرد جایگزینی مالیات به‌جای نفت (با گسترش پایه‌های مالیاتی و جلوگیری از فرار مالیاتی) و رویکرد مشارکت به‌جای کارفرمایی در اجرای طرح‌های صنعتی و عمرانی، دو محور اصلی تحول در سیاست مالی دولت هستند که می‌توانند در شرایط فعلی از میزان فشارهای تحریم بر دولت در بودجه عمومی بکاهند.

میزان صادرات نفت و میعانات گازی ایران در هفت‌ماهه سال ۹۷			
ماه	متوسط صادرات روزانه (هزار بشکه)	متوسط صادرات ماهانه (هزار بشکه)	میزان درآمد ارزی برمبنای میانگین قیمت ۶۱ دلار برای هر بشکه در همه ماه‌ها (دلار)
فروردین	۲,۸۲۰	۸۷,۴۲۰	
اردیبهشت	۲,۷۲۰	۸۴,۳۲۰	
خرداد	۲,۵۸۳	۸۰,۰۷۳	
تیر	۲,۴۷۱	۷۶,۶۰۱	
مرداد	۲,۳۸۹	۷۴,۰۵۹	
شهریور	۱,۹۷۸	۶۱,۳۱۸	
مهر	۱,۷۲۱	۵۱,۶۳۰	
جمع کل		۵۱۵,۴۲۱	
ارقام صادرات نفت از تطبیق داده‌های آماری ماه‌های شمسی با میلادی به دست آمده است. منبع آماری: بلومبرگ			

خبر

دلالتان؛ عامل گرانی سیب درختی

بین ۱۰ تا ۱۳ هزار تومان به دست مصرف کنندگان می‌رسد که این امر نیازمند کنترل و بازرسی دستگاه‌های نظارتی است. «وی تصریح کرد: «البته بخشی از کاهش تولید سیب مربوط به برنامه احیا و اصلاح بخشی از باغ‌های سیب درختی است که سال گذشته در نزدیک به ۱۵ هزار هکتار اجرا و سیب شد امسال عرضه سیب درختی به صنایع تبدیلی وابسته به این محصول نیز کاهش یابد.» مدیرکل دفتر امور میوه‌های سردسیری و خشک معاونت آبغابی جهاد کشاورزی گفت: «امسال برآورد تولید سیب درختی در سطح ۲۵۲ هزار هکتار از باغ‌های کشور نزدیک ۳/۲ میلیون تن است که نسبت به سال گذشته ۵۰۰ هزار تن کاهش تولید را نشان می‌دهد.»

مدیرکل دفتر امور میوه‌های سردسیری و خشک وزارت جهاد کشاورزی گفت: «کاهش تولید سیب درختی و تداوم صادرات آن تأثیری بر نرخ در بازار داخلی ندارد بلکه واسطه‌ها و دلالتان سبب افزایش قیمت این محصول در بازار شده‌اند.» به گزارش «ایرنا» شکرالله حاجی‌وند درباره علت افزایش قیمت سیب درختی در بازار افزود: «با وجود سرمازدگی ابتدای سال، و کاهش تولید، سیب درختی مورد نیاز کشور تأمین است و کمبودی در معاونت نداریم.» وی افزایش قیمت سیب را ناشی از تعدد چرخش محصول در دست واسطه‌ها و دلالتان عنوان کرد و اظهار داشت: «اکنون هر کیلوگرم سیب درختی حداکثر با قیمت سه‌هزار تومان با باغدار خریداری می‌شود، اما با قیمت‌هایی

در سطح شرکت گاز استان اردبیل انجام پذیرد. «این مقام مسئول افزود: «مقابله با فساد به هر شیوه و در هر لباسی جزء وظایف تک‌تک مدیران و کارکنان است و امیدواریم با تشکیل کمیته‌های تخصصی سلامت اداری و شناسایی گلوگاه‌های فساد در سطح شرکت گاز استان اردبیل بیش از پیش در این عرصه موفق باشیم.»

کمالی مدیرعامل شرکت گاز استان اردبیل خبر داد ارتقای ۴ رتبه‌ای شرکت گاز استان اردبیل در فرآیند ارزیابی سلامت اداری در سطح شرکت ملی گاز ایران

به گزارش روابط عمومی شرکت گاز استان اردبیل فیروز خدائی، مدیرعامل این شرکت با اعلام این خبر افزود: «کسب این جایگاه قطعا با تلاش همگانی مدیران و کارکنان شرکت گاز استان اردبیل صورت پذیرفته و با برنامه‌ریزی‌های انجام گرفته در سال‌های آتی باید شاهد رشد و بالندگی این حوزه در شرکت گاز استان باشیم.»

وی در ادامه تصریح کرد: «نیاز است برنامه‌های علمی و کارشناسی در راستای ارتقای سلامت اداری و شناسایی و انتقال آسیب‌ها و نارسایی قوانین و مقررات جاری از طریق ادارات شهرستانی به ستاد استان و شفاف‌سازی مقررات و آیین‌نامه‌های حاکم بر فعالیت‌های مالی، اداری، اقتصادی و انضباطی